

вплив на учасників інноваційного процесу, продукуючи кризові явища. Особливо це стосується аграрної сфери як найбільш консервативного сегменту економіки. Дослідження і практичні умови показують, що інституціональна система економіки в Україні є незбалансованою, що проявляється як на рівні базисних (власність, влада, управління, праця), так і похідних інститутів (ціна, конкуренція, підприємництво, регулювання). Проблеми економіки доповнюються проблемами адаптації суспільних і недоформованістю правових інститутів, що разом зі станом науки, освіти, деградацією продуктивних та виробничих відносин роблять інноваційну модель постіндустріального типу поки що недосяжною для України.

Список використаних джерел:

1. Мамедов О.Ю. Тайна инновационной экономики – в ее инновационной организации! //О.Ю. Мамедов / Экономический вестник Ростовского государственного университета, 2009. –Т.7, №2. – с. 5-8.
 2. Саблук П. Т. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія / П. Т Саблук. ; ННЦ Ін-т аграр. економіки. - К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – С. 140-155:
 3. Попов Є.В. Институциональный анализ процессов производства новых знаний [Электронный ресурс] / Є.В.Попов, М.В.Власов – Режим доступа: <http://www.ecsocman.edu.ru>
 4. Шпикуляк О.Г. Институціональне забезпечення розвитку та регулювання аграрного ринку: аналітична оцінка / О.Г. Шпикуляк. – Економіка АПК, 2010, №4. – С. 150-157.
- Рецензент – д.е.н., професор Махмудов Х. З.*

УДК 636.4

ВПЛИВ ЯКОСТІ МАТОЧНОГО ГУРТУ ТА ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ КОРМІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ

Лоза А.А., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

Описано спрощений прискорений метод оцінки технологічно-економічних показників виробництва свинини на фермах промислового типу в системі ринкових відносин.

This article describes a simplified method of accelerated evaluation of technological and economic parameters of pig production on industrial farms in a system of market relations.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення населення в продуктах харчування неможливо вирішити без інтенсивного розвитку галузі тваринництва і в першу чергу свинарства, що, в свою чергу, обумовлюється його біологічними особливостями.

Свинарство, як український бренд, на жаль переживає зараз не кращі часи. Навіть в радянський період при екстенсивних технологіях виробництва в деякі роки вирощування свинини в живій вазі досягало на душу населення науково обґрунтованих норм – 30-31 кг, в той час, як тепер – десь біля 13 кг, або в 2,5 разу менше, тобто напрошується висновок про гостру необхідність відновлення галузі до науково обґрунтованих норм, а на перспективу – і до

виходу на світовий ринок з його жорсткою конкуренцією. Але конкурентно-спроможну продукцію можуть виробляти тільки високорентабельні підприємства, які озброєні новітніми технологіями з використанням останніх досягнень науки і техніки на чолі з професійними кадрами: без глибоких знань галузі, без глибокої і всебічної оцінки її економічного стану, без постійного щоденного контролю і аналізу показників годі й говорити про успіх.

В зв'язку з цим виникає необхідність створення найбільш швидких і раціональних способів визначення шляхів рентабельного ведення свинарства. Для таких цілей вже є й надалі створюються все нові й нові програми і програмні забезпечення, які дають змогу прогнозувати перспективу розвитку галузі, але всі вони (або майже всі) страждають одним, на наш погляд, недоліком: динамічним рядом в них є тільки поголів'я. Всі інші ознаки не беруться до уваги, що суттєво знижує, а то й повністю нівелює їх цінність. Крім того, вони майже недоступні для широкого кола фахівців-технологів і економістів. В останній час цей недолік спробувала ліквідувати група вчених Українського науково-дослідного інституту продуктивності агропромислового комплексу, розробивши «Методику автоматизованого нормування витрат ресурсів у тваринництві на прикладі свинарства» [4] з методичним програмним забезпеченням Reg Mod [1], де враховуються майже всі виробничі показники, але до практичного втілення цієї методики справа поки що не дійшла.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ефективності промислового виробництва свинини присвячені роботи О.М. Собоного, М.А. Босого, В.О. Борисенка, Д.А. Жевняка та багатьох інших. Але рівень розробки проблеми впливу на виробничу ефективність кнурів та маток залишається недостатнім в сучасних умовах господарювання і потребує додаткових досліджень і доповнень.

Постановка завдання. Метою публікації є визначення специфіки впливу кнурів та маток на ефективність виробництва свинини та пошук можливостей оперативного контролю використання кормів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Матеріалом досліджень є інформативні матеріали, які нам надали деякі спеціалізовані господарства по виробництву свинини Дніпропетровської області, за що ми виносимо глибоку подяку їх керівникам.

В якості методичного забезпечення ми використали «метод одиниці продукції» [3], який інколи використовується в господарській діяльності для визначення кількості продукції за визначений термін. Використання цього методу дає нам можливість розчленувати весь технологічний процес на уніфіковані складові з можливим визначенням констант, за допомогою яких в лічені хвилини можна отримати достовірну інформацію про перебіг подій у галузі.

Підсумки діяльності товариств по виробництву свинини за ряд років наведено в таблиці 1.

**Виробництво свинини в товариствах з обмеженою відповідальністю
за ряд років (станом на 31 грудня кожного року)**

Показники		Назва господарства						
		«Агро-Овен»			«Обрій»		«Націонал-Плюс»	
		Роки						
		2000	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Поголів'я всього	гол	15415	34359	38115	9582	15147	2605	3012
в т.ч. матки основні	гол	1478	3313	3885	666	887	293	281
кнури	гол	35	75	112	29	16	11	7
Приплід поросят всього	гол	18609	61216	80517	14315	20180	4386	4831
Кількість опоросів за рік від осн. св-ки	оп	1,57	2,0	2,09	2,1	2,34	2,77	2,21
Поросят на 1 опорос	гол	8,0	7,56	10,1	10,9	10,9	10,1	10,0
Поставлено на відгодівлю	гол	18355	54163	76252	9680	17430	1589	2177
Серед. вага 1 гол. при пост. на відг.	кг	27,5	30,0	33,4	29,1	28,2	32	43
Вік при пост. на відг.	міс	4	3	3	3,1	2,8	4	4
Вік досягнення живої маси 100 кг	днів	240	195	188	230	196	219	184
Реалізація на забій	гол	14384	43222	62192	8915	16102	1514	2103
їх жива маса	тонн	1437	4551	6390	953	1670	153,8	219
Середньодобовий приріст	г	309	561	541	465	605	350	500
Витрачено кормів: всього	тонн	10073	23126	25885		10500	1350	1560
на 1 кг приросту	кг	7,56	4,63	3,95	4,7	4,4	5,0	5,4
Собівартість 1 спожитого кг комб.	грн	0,46	0,63	2,90		1,8	1,10	1,78
Реаліз. ціна 1 кг свинини в ж. вазі	грн	4,3	10,05	15,10		15,1	8,8	12,66
Собівартість 1 кг свинини в ж. вазі	грн	3,79	5,13	13,67		12,23	5,95	16,57
Витрат всього на галузь	т.грн					17177	1506	4529

Всі три господарства – бувші спецгоспи, але в товаристві «Агро-Овен» технології виробництва свинини майже не змінилися (впроваджена система утеплення полів свинарників-маточників з використанням електропідогріву, проведено ремонтні роботи, переобладнане станкове обладнання в деяких приміщеннях і таке інше), то в інших двох зроблена й продовжується реконструкція з використанням сучасних технологій.

Для того, щоб розчленувати вищенаведені показники підприємств до елементарних складових одиниць з метою пошуку універсальних статичних одиниць ми підготували допоміжну табл. 2.

Таблиця 2

Технологічні та економічні показники виробництва свинини в товариствах з обмеженою відповідальністю в середньому на 1кнур, на 1основну свиноматку за ряд років

№	Показники		Назва господарства							
			«Агро-Овен»			«Обрій»		«Націонал-Плюс»		
			Роки							
			2000	2005	2010	2005	2010	2005	2010	
Розрахунки на одного кнура-плідника										
1	Навантаження на 1 кнура	маток	42,2	44,2	34,7	23,0	55,4	26,6	40,1	
2	Отр.порос ят	гол	532	816	719	494	1261	399	690	
3	Поставлено на відгодівлю	гол	524	722	681	334	1089	146	311	
4	Знято з відгодівлі	гол	411	576	555	307	1006	138	216	
5	Отримано приросту на 1 кнура	ц	410	607	571	328	1044	140	220	
6	Собівартість приросту	т. грн	155.39	311,39	780.56	-	1276.81	83.3	364.54	
7	Отримано від реалізації	т. грн	176.3	610,04	862.21	-	1576.44	123.2	278.52	
8	Дохід на 1 кнура	т. грн	20.91	298.65	81.65	-	299.63	39.9	-86.02	
Результати використання основних свиноматок										
1	Питома вага в стаді	%	9,59	9,64	10,19	5,22	3,96	6,14	7,64	
2	Отр. ділових пор. в сер. на 1 матку	гол	12,59	18,48	20,73	28,63	33,63	27,41	21,00	
3	Поставлено на відгодівлю	гол	12,42	16,35	19,63	19,36	29,05	9,93	9,46	
4	Знято з відгодівлі	гол	9,73	13,05	16,01	17,83	26,84	9,46	9,14	
5	Отримано приросту на 1 матку	ц	9,72	13,74	16,45	19,02	27,8	9,61	8,33	
6	Собівартість приросту	грн	3685	7049	22487	26000	33100	5718	13803	
7	Отримано від реалізації	грн.	4180	13808.7	24839.5	-	41978	8457	10546	
8	Дохід на 1 матку	грн	495	6759.7	2352.5	-	8878	2739	-3257	
Загальна інформація										
1	Кормоднів вього	млн.дн.	5,626	12,541	13,912	3,497	5,528	0,95	1,099	
2	Витрати кормів на 1 свином. за рік	т	6,81	6,98	6,66	-	6,95	8,44	6,78	
3	Кільк. спож. кормів за 1к./день в сер. на голову (ІСК)	кг	1,79	1,84	1,86	-	1,90	1,42	1,42	

Аналізуючи табл. 2, можна визначити те, що чисельність поголів'я усіх трьох господарств з обмеженою відповідальністю постійно зростає. Поголів'я ТОВ «Агро-Овен» збільшилося майже в 2,5 разів. Це стало можливим із-за приєднання бувшого спецгоспу цього району, що дало можливість без великих фінансових витрат відновити виробництво. Слід також відмітити, що спецгосп «За мир», на основі якого і створено нове агроформування ТОВ «Агро-Овен» в 1997 р., має вже більший ніж десятирічний досвід по вироб-

ництву свинини. До цього ще потрібно додати і те, що «Агро-Овен» отримав у спадщину племзавод української м'ясної породи свиней харківського типу, над якою працювали вчені Харківського та Дніпропетровського науководслідних інститутів.

Зрозуміло, що формування основного стада в цьому господарстві здійснювалось за рахунок використання внутрішніх можливостей галузі з періодичним завозом кнурів для схрещування вітчизняної та зарубіжної селекції. В двох інших господарствах ця галузь, хоча й була новою, розпочала свою діяльність тільки в останні роки. Головним джерелом створення основного стада були свині племзаводів та племферм вітчизняної селекції.

Працюючи за прикладом замкнутого циклу, «Агро-Овен» за десятиріччя виробництва збільшив поголів'я більш ніж у чотири рази. В «Обрії» за період діяльності воно збільшилося на 20,64%, на 10% - в «Націонал-Плюс». На кінець 2010 року в господарствах отримували на один опорос від 10 до 10,9 поросят. Відповідно, в 4 рази збільшилася в «Агро-Овні» і кількість молодняка, що поступає на відгодівлю, в 1,8 рази в ТОВ «Обрій». Тільки незначне збільшення спостерігалось в ТОВ «Націонал-Плюс».

Із таблиці також видно, що господарства терплять великі збитки від втрати поголів'я за період від народження до зняття їх з відгодівлі. В ТОВ «Агро-Овен» вони майже в межах можливого при стрімкому нарощуванні поголів'я та освоєнню нових виробничих площ.

Ці проблеми росту характерні і для інших господарств. Але вони посилюються в них і за рахунок освоєння нових технологій, відставання системи ветеринарного захисту і впровадження виробничої санітарії, створення умов по виробничому забезпеченню галузі всім необхідним, в першу чергу повноцінними комбікормами для всіх статево-вікових груп. Зрозуміло, що тут закладені ще великі резерви. Наприклад, в «Націонал-Плюс» вже збудовано сучасний маточник та йде подальше створення матеріальної бази галузі з високими потенціальними можливостями. Значні кошти на переобладнання витрачаються і в ТОВ «Обрій».

Аналізуючи таблицю 2, головною метою якої є показати значення основного стада в галузі виробництва свинини, ми взяли тільки два показники – кількість кнурів і маток.

Навантаження на одного кнура в ТОВ «Агро-Овен» склало, згідно з наведеними даними, від 34,7 до 44,2 маток; в «Обрії» зросло з 23 - в 2005 році до 55,4 голів - в 2010, або більш, ніж вдвічі; в «Націонал-Плюс» за цей же період – з 26,6 до 40,1 свиноматки.

Оцінюючи ці показники, можна сказати, що вони далекі від оптимальних і є більше результатом можливостей, що склалися (як, наприклад, в ТОВ «Агро-Овен»), або тими причинами, про які ми вже говорили.

Достатньо сказати, що нинішні можливості відтворення стада в свинарстві набагато більші й по це говорять вже досягнуті результати: на Дніпропетровській обласній, Васильківській, Павлоградській, Солонянській держплемстанціях кращими кнурами за рік було осіменено по 1100-1500 маток [2].

Значення таких кнурів на галузь важко переоцінити: вони, в залежності

від препотентності, можуть завдати великої шкоди, коли вони «погіршувачі», або навпаки – велику користь, коли вони «покращувачі» з потомством в 10-15 тисяч за рік.

Вирощуванням таких плідників займаються нуклеусні господарства (інколи майже зі 100%-ою жорсткою браковкою), які розташовані на самій вершині селекційної піраміди.

Дані, наведені в таблиці 2 дещо скромніші. В ТОВ «Агро-Овен» за рік отримано в межах 410-607 ц приросту, в «Обрії» - від 328 до 1044 ц, в «Націонал-Плюс» - від 140 до 220 ц. При цьому виручка від реалізації вирощеної продукції в залежності від умов ринку становила від 176,3 тис. - в 2000 році і 862.21 тис. грн. - в 2010.

В «Обрії» за 2010 рік було отримано на плідника 1044 ц приросту у живій вазі, який приніс підприємству 1576,44 тис. грн.

Зрозуміло, що витрати на кнурів в сотні, а то і в десятки сотень менші від вартості затрачених на них коштів.

Значно менші показники в ТОВ «Націонал-Плюс». Велика собівартість виробничої продукції, основними складовими якої на тлі ціни на свинину, що складалася на ринку, є вартість комбікормів та інвестиції в створення виробничої бази, що понизило економічну ефективність господарювання, а в «Націонал-Плюс» призвело навіть до значних збитків – в розрахунку на кнурів вони становили в 2010 році біля 86 тисяч гривень.

Розглядаючи під таким же кутом значення маточного поголів'я, потрібно опиратися на фізіологічні особливості матки – вони значно обмеженіші, ніж у кнурів.

Питома вага в стаді становить від 3% до 10%. В середньому на одну основну свиноматку в ТОВ «Агро-Овен» вирощено за рік від 9,72 до 16,45 ц свинини, в ТОВ «Обрії» – від 19,02 до 27,8 ц, в «Націонал-Плюс» – 8 - 9 ц. Отримано від реалізації продукції від 418 до 2484 грн. – в ТОВ «Агро-Овен», 4197,8 – в «Обрії» і від 845,7 до 1054,6 грн. – в «Націонал-Плюс». В останньому випадку (на кінець 2010 року) отримано 325,7 грн збитків в розрахунку на одну основну свиноматку.

При аналізі даних таблиці 2 було здійснено пошук об'єктивних показників для отримання оперативної інформації для оцінки використання кормів в господарстві.

Для вирішення цього питання ми виходили із тієї істини, що кожен організм відтворює селекційний показник виду популяції і тому значними відхиленнями від існуючої середньої не може мати.

Таким показником став статистичний кормодень однієї голови, який визначається методом ділення всіх витрачених кормів за рік на кількість кормоднів. Цей показник ми назвали індексом використання кормів однією середньою головою за один кормодень. В цьому випадку цей коефіцієнт становить від 1,9 до 1,4 кг. Цікавий він тому, що при інтерполяції його на інші господарства (особливо стабільні) він має ще менші розбіжності і дає можливість за декілька хвилин визначити кількісну характеристику годівлі тварин і внести, при необхідності, корективи з метою приведення їх в норму і попере-

дження перерасходу, або неадекватності. Крім того, індекс є хорошим доповненням дещо схожого показника в розрахунках бізнес-планів з використанням кормів на одну свиноматку в рік, яка становить з невеликими коливаннями десь більше 6 тонн.

Висновки. Виокремлення додаткової та загальноприйнятої інформації про стан основного стану свиней, або його структурних частин (ліній, сімейств) дає в руки селекціонера, технолога чи економіста можливість більш поглиблено відповісти на питання, що його цікавлять та зробити необхідні висновки з метою підвищення ефективності роботи як в селекційно-генетичному, технологічному, так і в господарсько-економічному напрямках.

Включення в процес аналізу індексу використання кормів (ІВК) в свинарстві дає можливість майже миттєво оперативно оцінювати кількісні характеристики забезпечення свинопоголів'я кормами і дати заключення про їх перевитрати чи нестачу станом на даний час і зробити, при необхідності, відповідні корегування. ІВК хороший доповнюючий фактор до системи розробки бізнес-планів, де використовується показник на одну середню матку зі шлейфом (6 тонн комбікормів на рік).

Список використаних джерел:

1. Босий М.А., Борисенко В.О., Жевняк Д.А. Обґрунтування нормативів шляхом моделювання за рівняннями регресії / М.А. Босий, В.О. Борисенко, Д.А. Жевняк // Продуктивність агропромислового виробництва. – 2007. – №6. – С. 17-25.
2. Годовой отчет Днепропетровской Облгосплемстанции за 1967 год – Днепропетровск, 1967. – С. 18.
3. Економіка підприємства: Навч. посіб. / За ред. Т.О. Примака. – К., 2008. – С. 55-59.
4. Соболий О.М., Босий М.А. Методика автоматизованого нормування витрат ресурсів у тваринництві на прикладі свинарства – К., 2010. – С. 5-32.

Рецензент – д.е.н., професор Макаренко П.М.

УДК:336.54.338.43

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Минкіна Г.О., к. с.-г. н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

У статті висвітлено сучасний стан страхування фінансово кредитних ризиків в Україні, визначено проблеми та проаналізовано чинники які зумовлюють неефективне функціонування страхового ринку в державі. Визначено вплив законодавчого та нормативно правового забезпечення на діяльність страхових компаній, запропоновано шляхи перспективи розвитку страхування фінансово кредитних ризиків.

The article analyses the current state of insurance of financial credit risks in Ukraine is defined and analyzed the factors that contribute to inefficient functioning of the insurance market in the state. The influence legislative and regulatory support for the activity of insurance companies, the ways prospects of development of insurance of financial risks.

Постановка проблеми. Фінансова діяльність суб'єктів господарюван-